

**TURUN
YLIOPISTO**

Esiopetuksen toteuttamisen käytäntöjä vuorohoidossa

Tutkimusraportti

Kasvatustieteiden
aineopintojen proseminaari

Laatijat:

Piia Haarala

2104706

Kaisu Saario

2105603

Ohjaaja:

Mia Stening

10.6.2023

Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän proseminaarin alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -järjestelmällä.

Turun avoin yliopisto

Oppiaine: Kasvatustieteiden aineopinnot, proseminaari

Tekijä(t): Piia Haarala ja Kaisu Saario

Otsikko: Esiopetuksen toteuttamisen käytäntöjä vuorohoidossa

Ohjaaja(t): Mia Stening

Sivumäärä: 32 sivua, joista liitteitä 7 sivua

Päivämäärä: 10.06.2023

Esiopetus on velvoittavaa sekä kunnille että perheille. Jokaisen kuusivuotiaan lapsen tulee saada esiopetusta vastaavat taidot ennen koulun alkamista. Kunnat ovat velvollisia järjestämään esiopetusta kaikille alueensa kuusivuotiaille lapsille. Kunnat ovat myös velvollisia järjestämään esiopetuksen lisäksi täydentävää varhaiskasvatusta sitä tarvitsevalle lapselle. Monissa kunnissa esiopetusta järjestetään varhaiskasvatuksen piirissä, joihin ohjautuvat luonnostaan lapset, joilla on tarvetta täydentävälle varhaiskasvatukselle. Oman haasteensa ovat tuoneet perheet, joissa huoltajat työskentelevät epätyypillisinä vuorokauden aikoina. Tällöin kunta on velvollinen järjestämään vuorohoitoa esiopetuksen lisäksi. Iltaisin ja viikonloppuisin hoidossa olevien esiopetusikäisten lasten esiopetuksen järjestämiselle ei kuitenkaan ole virallisia ohjeistuksia. Käytännöt vaihtelevat paljon kunnittain.

Tutkimuksemme tavoitteena on selvittää eri käytäntöjä esiopetuksen toteuttamisesta vuorohoidossa. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan lapsen hoitopäivä ei saa kohtuuttomasti pidentyä esiopetuksen vuoksi. Tämä tulee huomioida vuorohoidon esiopetusta järjestettäessä. Toisena tavoitteenamme on tutkia lapsen vireystilan huomioimista vuorohoidon esiopetuksessa. Tutkimuksen kohteena olivat esiopetusta tarjoavat varhaiskasvatusyksiköt, joissa on vuorohoitoa tarvitsevia lapsia. Kyselyyn oli mahdollista vastata niin päiväkodin johtajan, esiopettajan kuin hoitajankin tai muun lapsen kanssa työskentelevän henkilön.

Tutkimus toteutettiin täysin anonyminä Webropol -kyselynä, jonka linkki lähetettiin satunnaisesti valituille sekä isojen että pienten kuntien varhaiskasvatusjohtajille tai päiväkodin johtajille, jotka puolestaan laittoivat linkin henkilöille, joilla kokemusta aihepiiristämme on. Kyselyyn vastasi yhteensä 42 henkilöä, joista 57% kertoi työskentelevänsä parhaillaan esiopetusryhmässä, missä on vuorohoidon lapsia. Lapsen vireystilaan vaikuttaa myös sosiaalisten ryhmien määrä päivän aikana. 26,2% vastaajista kertoo sosiaalisia ryhmiä olevan ainoastaan yksi lapsen päivässä, mikä on tärkeä tekijä lapsen vireystilan kannalta. Vireystilaa huomioidaan myös muun muassa pienryhmäopetuksella (85,7%), tehtävien eriyttämisellä (64,3%) ja esiopetustehtävien ajankohdan valinnalla (61,9%).

Avainsanat: esiopetus, esikoulu, varhaiskasvatus, vuorohoito, laajennettu päivähoito

In accordance with Turnit's quality system, the originality of this proseminar has been checked with Turnit's Originality Check system.

Turku Open University

Subject: Education subjects, proseminar

Author(s): Piia Haarala and Kaisu Saario

Title: Disadvantages of implementing pre-school education in shift care

Director(s): Mia Stening

Number of pages: 32 pages, of which 7 pages are appendices

Date: 10.06.2023

Preschool education is mandatory for both municipalities and families. Every six-year-old child must acquire skills equivalent to preschool education before starting school. Municipalities are obliged to organize pre-school education for all six-year-old children in their area. Municipalities are also obliged to organize, in addition to pre-school, supplementary early childhood education for children who need it. In many municipalities, pre-school education is organized as part of early childhood education, to which children in need of additional early childhood education are naturally referred. Families where parents work evenings, nights and weekends have brought their own challenges. In this case, the municipality is obliged to organize day care in addition to preschool education. However, there are no official guidelines for organizing pre-school education for preschool-aged children who are in care in the evenings and on weekends. Practices vary greatly from municipality to municipality.

The goal of our research is to find out different practices in the implementation of pre-school education in shift care. According to the Ministry of Education and Culture, the child's care day may not be unreasonably extended due to preschool education. This should be taken into account when organizing pre-school education in shift care. Our second goal is to find out whether the child's state of alertness is taken into account in the preschool education of the 24-hour day care. The subjects of the study were units that offer pre-school education for children who need round-the-clock care. The questionnaire could be answered by the kindergarten manager, preschool teacher, nanny or other person working with the child.

The research was conducted as a completely anonymous Webropol survey, the link of which was sent to randomly selected early childhood education directors or kindergarten directors of both large and small municipalities, who in turn sent the link to experienced persons in our field. 42 people answered the survey, of which 57% stated that they are currently working in a preschool group with day care children. A child's state of alertness is also affected by the number of social groups during the day. 26,2% of the respondents say that there is only one social group per child's day, which is an important factor in terms of the child's state of alertness. The alarm status is also taken into account, e.g. in small group teaching (85,7%), differentiation of tasks (64,3%) and time selection for preschool tasks (61,9%).

Keywords: pre-school education, pre-school education, early childhood education, day care, round-the-clock day care

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Teoreettinen viitekehys	6
2.1	Tausta	6
2.2	Käsitteet.....	7
2.3	Katsaus aiempiin tutkimuksiin.....	8
2.4	Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma	9
3	Tutkimusaineisto ja -menetelmä	10
4	Tutkimuksen tulokset	11
4.1	Esiopetuksen toteuttamisen käytännöt vuorohoidossa.....	11
4.2	Lapsen vireystilan huomioiminen vuorohoidon esiopetuksessa	16
5	Pohdinta	20
5.1	Johtopäätökset.....	20
5.2	Metodinen arviointi	21
	Lähteet	23
	Liitteet	25
	Itsearviointi	32

1 Johdanto

Esiopetusta ohjaava Perusopetuslaki on velvoittanut kuntia järjestämään esiopetusta kunnassa asuville esiopetusikäisille lapsille 1.8.2015 lähtien. Lain mukaan oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuotena lapsen on osallistuttava vuoden kestäväan esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Esikoulu koskettaa siten jokaista kuusi vuotta täyttävää lasta Suomessa. Samaan aikaan kunnan tulee mahdollistaa esiopetusikäiselle lapselle tarpeen mukaisella mittakaavalla varhaiskasvatuspalvelut. (Murto 2017, 8-9; Opetushallitus 2014, 12; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015; Perusopetuslaki 1998, 4§, 6§.)

Esiopetus on velvoittavaa toimintaa, jolloin myös huoltajien vuorotyön vuoksi vuorohoidon tarvitsevan lapsen tulee siihen osallistua. Esiopetukseen osallistumisesta ei saa kuitenkaan aiheutua hankalia siirtymiä, eikä se saa pidentää lapsen hoitopäivää kohtuuttomasti. Tämä on haastanut kunnat pohtimaan esiopetuksen järjestämistä vuorohoidon lapsille. Vuorohoidon esiopetusta järjestettäessä on huolehdittava lapsen edun noudattamisesta. Vuorohoidossa olevaa lasta kuormittaa epäsäännöllinen arjen rytmi hoitoaikoineen ja siirtymisineen, vuorojen vaihtelu (iltavuorosta aamuvuoroon) sekä vaihteleva sosiaalinen ympäristö. Tällöin korostuu lapsen jaksamisen tukeminen ja riittävästä vapaapäivistä huolehtiminen. (E. Salonen, Vuorohoidon haasteet ja hyvät puolet – luento; E. Salonen, Pienten lasten hyvinvointi vuorohoidon arjessa – luento; Murto 2017, 8-9, 31; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015; Kauppinen & Alasuutari 2018, 149–150.)

Tutkimuksemme kohdistuu vuorohoidossa järjestettävään esiopetukseen. Aihetta ei ole juurikaan tutkittu aiemmin, joten perusteet sen tutkimiselle on nähtävissä. Vuorotyötä tekevien huoltajien lapset tarvitsevat hoitoa myös iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Tämä asettaa haasteen esiopetuksen järjestämiselle siten, että lapsi saa tarvitsemansa vapaa-ajan. Koska tähän vuorohoidon esiopetuksen toteuttamiseen ei ole valtakunnallisia ohjeita tai säädöksiä, ovat toteuttamiskeinot varmasti kirjavat. Tämä antaa meille motiivin tutkia, millaisilla käytännöillä esiopetusta järjestetään vuorohoidon lapsille.

2 Teoreettinen viitekehys

2.1 Tausta

Empiirisen tutkimuksemme teoreettinen viitekehys taustoittuu Perusopetuslain velvoitukseen esiopetuksen sekä täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämisestä (Perusopetuslaki 1998, 4§, 6§), Varhaiskasvatuslain määrittelemään vuorohoitoon sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntoon lapsen hoitopäivän pituudesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan esiopetus ei saa kohtuuttomasti pidentää lapsen hoitopäivää (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015). Esiopetusta järjestetään osana varhaiskasvatusta ja sen tavoitteena on edistää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisen edellytyksiä sekä vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja käsitystä itsestä oppijana. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet ohjaavat esiopetusta tehden siitä laadukasta ja luoden yhdenvertaista esiopetusta koko maassa. Esiopetuksella on suuri merkitys lasten kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä. (Opetushallitus 2014, 4.) Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa sanotaan:

“Perusopetuslain mukaan esiopetuksen tavoitteena on osaltaan tukea lasten kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Laissa säädetään, että esiopetuksen tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Esiopetuksella on myös sivistystehtävä ja tasa-arvoisuuden edistämisen tehtävä ja opetuksen tulee turvata riittävä yhdenvertaisuus koko maassa.” (Opetushallitus 2014, 4.)

Yksi esiopetuksen tavoite on yhdenvertaistaa palveluja ja tasoittaa kouluun lähtijöiden välisiä eroja. On kuitenkin tutkittu esiopetuksen laadussa, toimintakulttuurissa ja vuorovaikutuksessa olevan suuria eroja eri kuntien ja jopa kunnan sisällä eri yksiköiden välillä. (Kauppinen & Alasuutari 2018, 155.) Myös Kauppinen ja Alasuutari tuovat esille Opetusministeriön linjauksen vuorohoidon lasten huomioimisesta esiopetusta järjestettäessä. Lapsen edun tulee olla huomion keskipisteenä, eikä esiopetus saa muodostaa lapsen päivästä kohtuuttoman pitkää ja rasittavaa. Ihmissuhteiden pysyvyyden on todettu lisäävän lasten hyvinvointia ja tutun ryhmän ylläpitävän turvallisuuden tunnetta. Vaihtuvat ympäristöt ja sosiaaliset suhteet voivatkin olla stressaavia ja siten vaikuttaa lapsen oppimiseen. Eri ryhmissä on usein erilaiset säännöt ja rutiinit, työntekijöillä erilaiset tavat ja asenteet sekä odotukset lapsia kohtaan.

Myös itse siirtymät luovat epävarmuutta monelle lapselle. (Kauppinen & Alasuutari 2018, 150, 153, 164.)

Esiopetus on velvoittavaa toimintaa. Kauppinen ja Alasuutarin (2018) tutkimuksessa on todettu velvoittavuudessa erilaisia käytäntöjä vuorohoidon lapsilla. Osaa lapsista velvoitettiin osallistumaan esiopetukseen tiettyyn aikaan päivästä. Enemmistöllä oli kuitenkin mahdollisuus neuvotella osallistumatta jättämisestä hoidontarpeen ulkopuolella. Tähän vaikuttivat kokonaistilanne ja lapsen jaksaminen. Osassa kuntia oli esiopetukselle määritely laajempi ja joustavampi aika, jonka sisällä lapsi osallistui esiopetukseen. Lapselle saatettiin tehdä myös henkilökohtainen suunnitelma esiopetuksen toteutumisesta vuoden aikana. Tutkimuksesta saadaan viitteitä siitä, että vuorohoidon esiopetuksen toteuttamiseen kaivataan kiireellisesti lisää ohjausta ja yhtenäisiä lasten etujen mukaisia toimintatapoja. (Kauppinen & Alasuutari 2018, 162–162, 165.)

2.2 Käsitteet

Vuorohoito on epätyypillisinä aikoina järjestettävää päivähoitoa. Varhaiskasvatuslain mukaan, kunnan on järjestettävä päivähoitoa siinä laajuudessa, kuin sitä tarvitaan (5 §; 13§). Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ottaa kantaa vuorohoitoon ollen linjassa lain kanssa. Vuorohoito ei ole subjektiivinen oikeus, siihen on oikeus huoltajan työssä käymisen ja opiskelujen ajalle. (Opetushallitus 2022, 19.)

Käsitlemme tutkimuksemme osana myös lapsen vireystilaa, koska se on olennainen osa lapsen arkea ja etenkin vuorohoidossa se on tärkeää huomioida. Vireystilalla tarkoitetaan lapsen aktiiviatasoa ja toimintavalmiutta. Vireystilan tulee olla sopiva, jotta lapsi suoriutuu suunnitellusti tehtävistään, sekä hallitsee tunteensa ja tunnereaktionensa mahdollisimman hyvin. Vireystilan ollessa alhainen ja lapsen väsyessä, hän saattaa ahdistua tai muuttua pelokkaaksi tai jopa aggressiiviseksi. Uneliaisuus ja matala vireystaso myös vaikuttavat negatiivisesti hänen oppimiseensa ja käyttäytymiseensä. Liiallisella vireystason voimistumisella taas voi olla lapsen tarkkaavaisuutta häiritsevä vaikutus. Vireystila vaihtelee päivittäin ja on erilainen vuorokauden eri aikoina. Myös erilaiset ärsykkeet vaikuttavat päivän aikana vireystilaan. Sopivaa vireystilaa voidaan ylläpitää huolehtimalla kehon hyvinvoinnista, niin sopivan ravinnon ja levon määrästä huolehtimalla kuin myös sopivan motivoivan toiminnan avulla. Tähän lapsi tarvitsee vielä aikuisen apua. (Tompuri, 2016 23–24 & 26.)

Lapsi oppii jatkuvasti uutta. Valveilla ollessaan, hänen aivonsa vastaanottavat hurjan määrän ärsykeitä ja hän ikään kuin imee itseensä paljon uutta tietoa ja uusia taitoja. Kaiken tämän ärsykemäärän ja informaatiotulvan käsittelyyn lapsi tarvitsee lepoa. Unen aikana lapsen aivot saavat rauhoittua ilman ärsykeitä ja samalla ajatustyön aiheuttamat rasitukset korjaantuvat. Samalla lapsi myös jäsentee valveilla oppimiaan asioita ja tallentaa niitä säilömuistiinsa. (Tahkokallio 2003, 118–119.)

Vaikka jokaisella lapsella on yksilöllinen unentarpeensa ja lapsen kasvaessa lähemmäs kouluikää, unentarve vähitellen vähenee, on huolehdittava, että unta on kuitenkin riittävästi. Niin fyysisen kuin psyykkisen tasapainon vuoksi on tärkeää huolehtia, että lapsi saa tarpeeksi lepoa. Liian pitkä valveillaolo lisää lapsen liiallista stimulaatiota sekä kuormitusta, jotka taas heikentävät sekä kasvua että oppimista. Lapsi ei välttämättä itse havaitse omaa väsymystään, joten aikuisen on osattava toimia määrätietoisesti ja samalla olla lapselle turvallinen ja luotettava aikuinen, jotta nukahtaminen on helpompaa. Lapsen nukahtamista helpottavat yleensä samankaltaisena toistuvat tilanteet ja rauhallinen toiminta ennen nukkumaanmenoa. Lapsen ollessa vuorohoidossa, arki on jo lähtökohtaisesti erilaista ja mahdollisesti vaihtelevampaa ja näin myös kuormittavampaa kuin muilla lapsilla, joten on huomattavan tärkeää huolehtia unen perustarpeen tyydyttämisestä. (Ojanen, T., Ritmala, M., Sivén, T., Vihunen R. & Vilén M. 2013, 214–215.)

2.3 Katsaus aiempiin tutkimuksiin

Vuorohoidossa toteutettavaa esiopetusta on tutkittu hyvin vähän. Kauppisen ja Alasuutarin tutkimus esiopetusvuoden palvelukokonaisuuksista tarjoaa meille kuitenkin hyvän pohjan. He ovat todenneet käytäntöjen olevan hyvin kirjavia palvelukokonaisuuksien osalta. Tutkimuksessa havaittiin kolme erilaista palvelukokonaisuutta vuorohoidon esiopetustoiminnalle. Osa lapsista viettää niin esiopetusajan kuin hoitoajankin samassa vuorohoitoryhmässä, osan arki muodostui kahdesta tai kolmesta eri ryhmästä, joista yksi oli vuorohoitoryhmä ja loput päiväkotiryhmiä. Tällöin lapsi oli vuorohoidon lisäksi päiväaikaan esiopetusryhmässään tai esiopetusryhmässään ja täydentävässä hoidossa päiväkotiryhmässä. Kauppisen ja Alasuutarin tutkimuksen aikana oli edelleen myös paikkakuntia, joissa lapsi oli ensin koulun esiopetusryhmässä, meni sieltä kotiin ja huoltajan viemänä vielä vuorohoitoon iltavuoroon. Myös Murron tutkimuksesta saatiin samansuuntaisia tuloksia. (Kauppinen & Alasuutari 2018, 158–159, 163; Murto 2017, 42–64.)

Koska vuorohoidon luonne on hyvin epäsäännöllinen, lasten ollessa paikalla epäsäännöllisesti, tulee lasten osallistuminen huomioida pedagogisessa toiminnassa sekä lapselle annettavan tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Vuorohoidossa lapsen päivähoitopäivä on usein jopa 10 tuntia, joskus enemmänkin. Pitkät hoitopäivät ja epäsäännöllinen rytmi muutoksineen stressaavat lasta. Lapselle jää myös vähemmän aikaa yhdessä vanhemman kanssa. Lisäksi lapsi kohtaa monia eri hoitajia ja usein monia eri hoitopaikkoja. Lapsen vireystilaa on siis todellakin huomioitava esiopetusta järjestettäessä. (Murto 2017, 26–29; Opetushallitus 2022, 19; Ruusila 2017, 13.)

2.4 Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma

Tutkimuksemme tavoitteena on kerätä tietoa esiopetuksen käytännön järjestelyistä vuorohoidossa sekä tutkia samalla lapsen vireystilan huomioon ottamista. Tutkimuksemme kokoaa yhteen erilaisia käytäntöjä, joista kuntien esiopetuksesta vastaavat henkilöt voivat ottaa esimerkkejä käyttöön. Kuten aiemmin olemme todenneet, esiopetuksen käytänteistä vuorohoidossa ei ole olemassa erikseen omaa ohjeistusta. Esiopetuksen ollessa kuitenkin velvoittavaa, kuten myös ympärivuorokautisen hoidon järjestäminenkin, haasteeksi tulee lapsen riittävästä vapaa-ajasta, levosta ja vireystilasta huolehtiminen. Tärkein tutkimuskysymyksemme on, miten esiopetusta järjestetään vuorohoidon lapsille? Toisena tutkimuskysymyksenämme on, miten esiopetukseen osallistuvan vuorohoitoa tarvitsevan lapsen vireystila huomioidaan esiopetuksen toteuttamisessa?

Vaikka tutkimuksemme on luokiteltavissa pääasiassa kvantitatiiviseksi, tutkimuksessamme on havaittavissa myös kvalitatiivisia piirteitä. Kvalitatiivinen eli laadullinen ja kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus eivät suinkaan ole vastakohtia toisilleen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 137). Pyrimme saamaan määrällistä tietoa siitä, miten toiminta käytännössä on järjestetty eri yksiköissä, mutta samalla avoimet kysymykset avasivat vastaajalle mahdollisuuden auttaa meitä näkemään erilaisia, uusiakin näkökulmia. Avoimet kysymykset ovat tärkeitä myös vaihtoehtojen kehittämisessä. Monivalintakysymykset sen sijaan antavat helposti vertailtavissa olevaa tietoa. Kyselymme on poikittaistutkimus, jossa pyrimme tutkimaan vuorohoidon esiopetuksen järjestämisen nykytilannetta, emmekä lähde seuraamaan tilannetta pidemmällä aikavälillä. Pyrimme samalla saamaan kuvaa siitä, miten tavat järjestää vuorohoidon esiopetusta eroavat toisistaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 178, 199, 201.)

3 Tutkimusaineisto ja -menetelmä

Lähdimme kartoittamaan esiopetuksen toteuttamisen käytäntöjä vuorohoidossa kyselyn avulla. Kyseessä on pääasiassa kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Pyrimme tavoittamaan mahdollisimman paljon niitä varhaiskasvatuksen työntekijöitä, joilla on ajantasainen kokemus vuorohoidon esiopetuksen käytänteistä. Tavoitteenamme oli löytää mahdollisimman kattavasti tapoja ja ratkaisuja esiopetuksen järjestämiseen vuorohoidon eri yksiköissä. Tästä johtuen toteutimme tutkimuksen kyselyllä, jolla voidaan kerätä tietoa suuremmalla otannalla, kuin esimerkiksi haastattelemalla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 134–135 & 140.) Kyselyn etuina ovat laaja tutkimusaineisto ja tehokkuus. Varmistaaksemme kokemuksen todenperäisyyden olimme sähköpostitse yhteydessä yksiköiden johtajiin, jotka edelleen välittivät kyselypyynnön niille työntekijöille, joilla kokemusta aiheesta on. Myös johtajilla oli mahdollisuus vastata kyselyyn. Uskoimme myös kyselylomakkeen olevan hyvä, sillä myös meillä itsellämme on kokemus vuorohoidon lasten esiopetuksesta. Kysymyksemme ovat selkeitä, mikä minimoi epäselvyyksiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 194–195.)

Kyselymme toteutettiin verkkokyselynä ja kyselylomakkeen koostimme osoitteessa webropol.utu.fi käyttäen anonymiteetti asetusta. Kyselyn julkaisemisen yhteyteen liitimme asianmukaisen tietosuojailmoituksen tiedoksi vastaajille. (Tietoarkisto.) Lähestyimme aluksi vain yhdeksää vuorohoitoa järjestävää päiväkodin johtajaa ja lähetimme heille saatekirjeen sekä tietosuojalomakkeen yhdessä kyselylinkin kanssa. Kyselymme oli auki 28.2.2023 asti, jonka jälkeen aloimme analysoida vastauksia. Huomasimme kuitenkin pian, että otantamme oli auttamattomasti liian pieni, joten jatkoimme vastausten keräämistä vielä parin kuukauden ajan. Lähetimme sähköpostia yhteensä hieman yli sadalle vuorohoitoa järjestävälle taholle ja lopulta saimme yhteensä 42 vastausta, joita lähdimme tutkimaan tarkemmin. Jokaisella vastanneella oli selvästi kokemusta vuorohoidon esiopetuksen käytännön toteuttamisesta. Tutkimuksen aineistoon valittiin mukaan kaikki vastaukset. Aineisto koottiin Webropol.fi sivustolta, josta saimme raportin suoraan sekä tekstinä että kaavioina. Koska aineistosta saatiin sekä laadullista että määrällistä tietoa, analysointiin valikoituivat sisältöanalyysi, tulosten selittäminen ja luokittelu. Luokittelimme avointen kysymysten vastaukset niiden sisällön perusteella. Tuloksista koostettiin ympyrädiagrammeja sekä pylväsdigrammin.

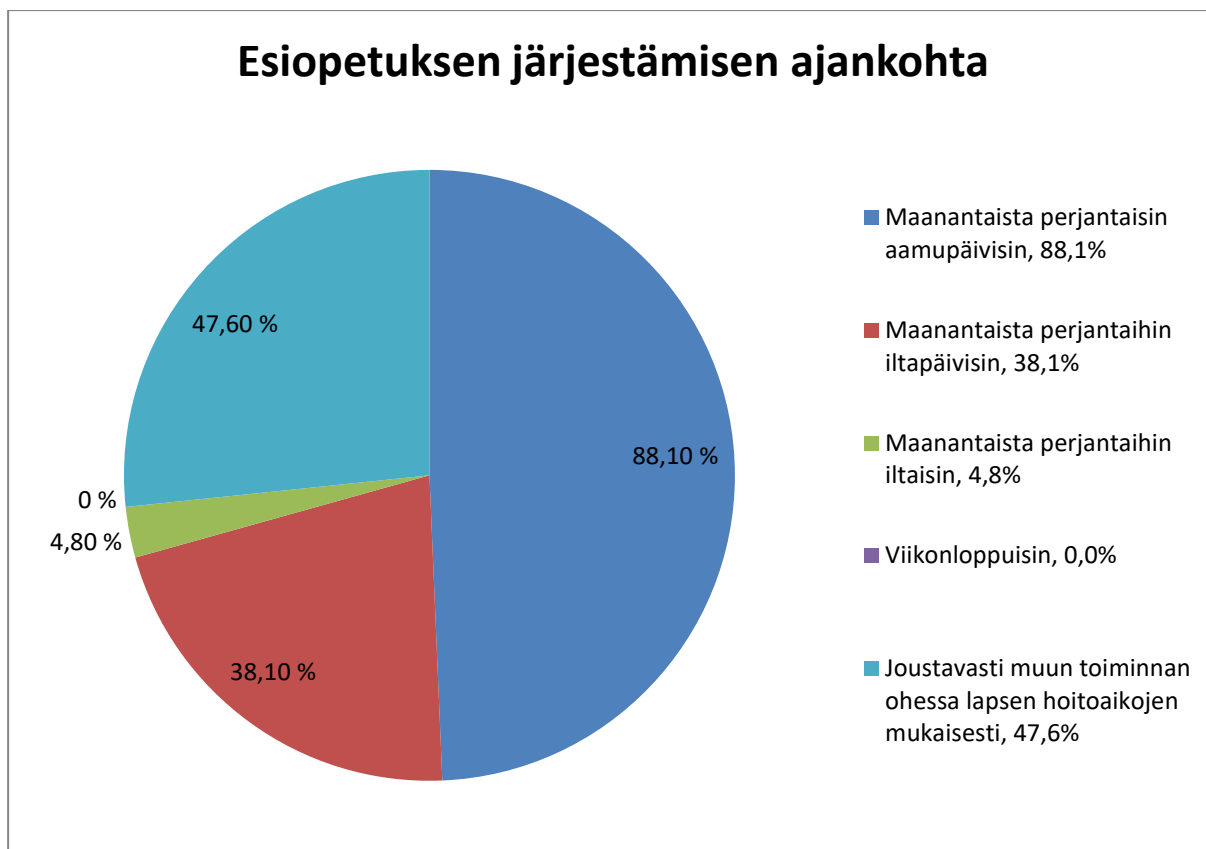
4 Tutkimuksen tulokset

4.1 Esiopetuksen toteuttamisen käytännöt vuorohoidossa

Suurin osa vastaajista (88 %) kertoi omassa yksikössään järjestettävän esiopetusta aamupäivisin maanantaista perjantaihin ja hieman yli kolmasosa (38,1 %) kertoi esiopetusta olevan tarjolla kyseisinä päivinä myös iltapäivisin. Lähes puolet vastaajista (47,6 %) kertoi, että esiopetusta järjestetään heidän ryhmässään joustavasti muun toiminnan ohessa lapsen hoitoaikojen mukaan. Kyselyyn vastanneista 66,7 % kertoo, ettei esiopetusta järjestetä kyseisessä yksikössä ollenkaan ilta-aikoina (kaavio 2) ja jokainen vastannut (100 %) kertoo, ettei esiopetusta järjestetä lainkaan viikonloppuisin. Tutkimuksesta käy selkeästi ilmi, että esiopetus painottuu arkipäivien aamupäiviin ja iltapäiviin. Viikonloppuisin esiopetusta ei järjestetä, mikä on loogista, sillä kouluakaan ei käydä viikonloppuisin.

Eräässä päiväkodissa on käytäntö, jonka mukaan vanhemmat voivat valita lapsensa esiopetuksen ajankohdan oman työaikansa mukaan parhaiten sopivan ajankohdan (klo 9.00–13.00 tai klo 11.30–15.30). He ovat itse havainneet, että näinä kyseisinä ajankohtina lasten vireystila on yleensä parhaimmillaan. Lapsen vireystilan tunnistaminen on aina helpompaa, kun lapsi on ryhmän aikuisille tuttu. Toisessa isossa vuoropäiväkodissa ryhmä on jaettu sen mukaan, minkälaisia vuoroja lapset tarvitsevat ja heidän iltapäiväeskarinsa alkaakin lounaasta. Ison päiväkodin ryhmässä vietetään iltapäivän aikana pieni lepo hetki, minkä aikana osa lapsista nukahtaa, koska ovat niin väsyneitä aikaisten aamuvuorojen ja myöhäisten iltavuorojen jäljiltä. Myös muiden vastauksista käy ilmi, että ryhmässä vietetään päivän aikana yhteinen lepo hetki ja se koetaan selvästi tarpeelliseksi.

Jokaiselle lapselle tehdään oma lapsen esiopetussuunnitelma (LEOPS). Tätä suunnitelmaa laatiessa keskustellaan vapaapäivien tarpeellisuudesta viikolla, mikäli lapsi on viikonloppuna hoidossa. Osa on joskus keskustellut esiopetuksen järjestämisestä myös lauantaina, mutta näissä keskusteluissa on päädytty siihen, että esiopetusta ei järjestetä lauantaina, koska ei kouluakaan ole mahdollista käydä lauantaisin. Yksikään vastaajista ei siis kertonut yksikkönsä järjestävän esiopetusta viikonloppuisin ja tuolloin tarjolla on ainoastaan täydentävää vuorohoittoa.

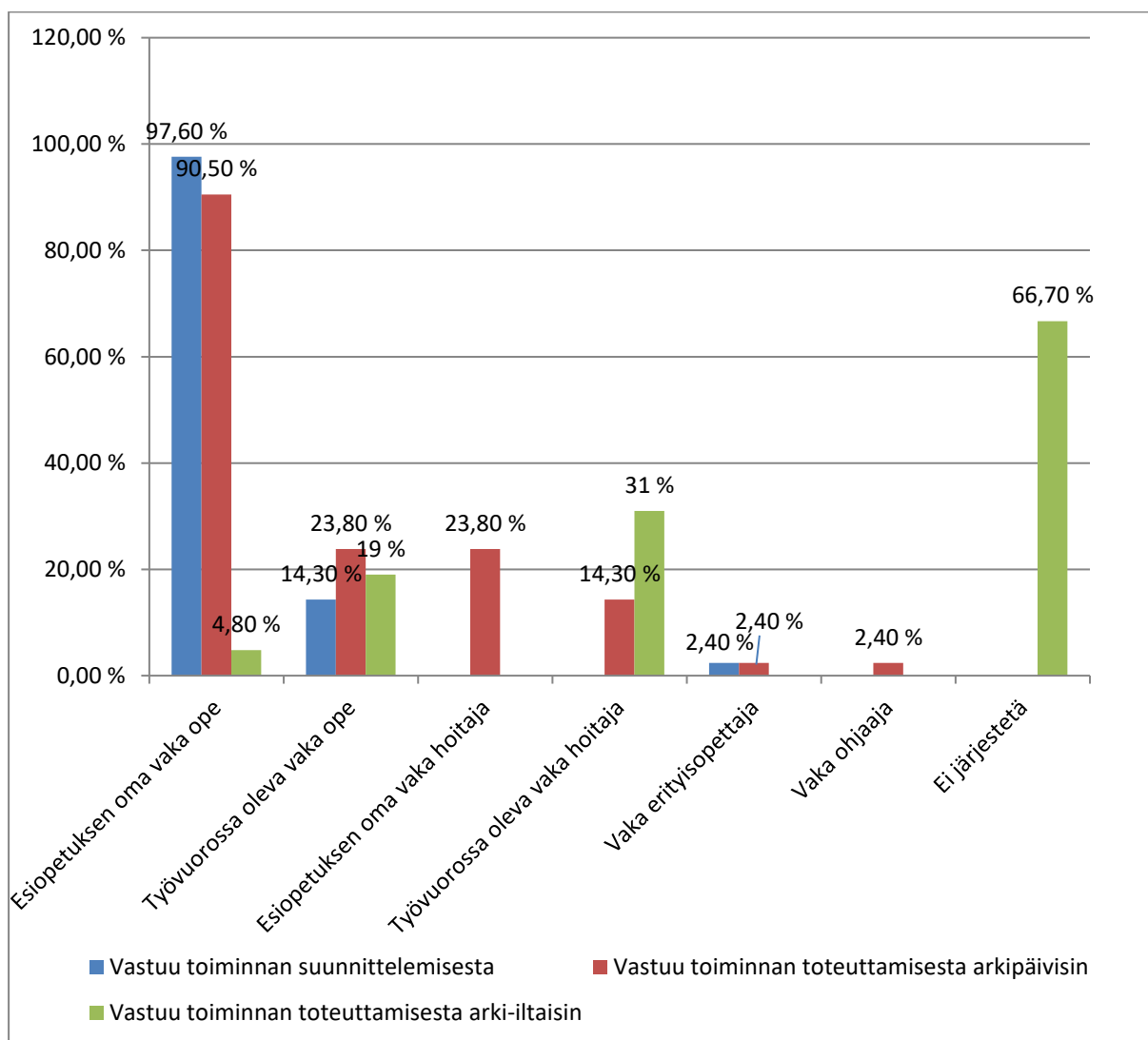

Kaavio 1. Esiopetuksen järjestämisen ajankohta

Kaaviosta 2 ilmenee lähes jokaisen vastaajan (97,6 % vastaajista) kertoneen odotusten mukaisesti, että lapsen esiopetuksen toiminnan suunnittelusta vastuussa on oman esiopetusryhmän varhaiskasvatuksen opettaja. Loput vastaajista (2,4 %) kertoi, että toimintaa suunnittelee ryhmässä toisena varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Tämän lisäksi 14,3 % vastaajista kertoo, että suunnittelusta vastaamassa on mukana myös vuorohoidon kulloinkin työvuorossa oleva varhaiskasvatuksen opettaja. Vastuu toiminnan suunnittelusta ei siis ole vastaajien mukaan yhdelläkään varhaiskasvatuksen hoitajalla. Tämä tukee pedagogisesti laadukkaan toiminnan suunnittelemista.

Esiopetuksen toiminnan toteuttamisesta arki-aamupäivisin ja -iltaisin on myös vastaamassa suurimman osan kyselyyn vastanneiden (90,5 %) mukaan oman esiopetusryhmän varhaiskasvatuksen opettaja. Tämän lisäksi toiminnan toteuttamisesta on toisinaan vastuussa myös vuorohoidon kulloinkin työvuorossa oleva varhaiskasvatuksen opettaja tai esiopetusryhmän oma varhaiskasvatuksen hoitaja (molemmat 23,8 %). Toiminnan toteuttamisessa mukaan astuvat myös pieni osa vuorohoidon työvuorossa olevista hoitajista

(14,3 %). Pieni osa vastaajista (4,8 %) kertoi myös, että toimintaa toteuttamassa on mukana myös esiopetusryhmän ohjaaja tai ryhmässä toimiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Iltaisin suunnitellun toiminnan toteutuksesta vastaa kolmasosassa vastanneista (33 %) vuorohoidon kulloinkin työvuorossa oleva varhaiskasvatuksen hoitaja. Vuorohoidon varhaiskasvatuksen opettaja vastaa toiminnan toteuttamisesta vain 19 %:ssa vastauksista. Esiopetusryhmän varhaiskasvatuksen opettaja vastaa ilta-aikaan suunnitellun toiminnan toteuttamisesta vain 4,8 % vastauksista. Kaaviossa 2 on kuvattu toiminnan suunnittelun ja toteutuksen vastuun jakautuminen henkilöstölle. Vuorohoidon työn luonteen vuoksi paikalla ei ole aina varhaiskasvatuksen opettajaa, jolloin toteutuksesta luonnollisesti vastaa varhaiskasvatuksen lastenhoitaja saamiensa ohjeiden mukaisesti.

Kaavio 2. Esiopetuksen toiminnan suunnittelun ja toteutuksen jakautuminen

Pyysimme vastaajia kertomaan lyhyesti, miten esiopetus toteutetaan lapsen ollessa iltavuorossa (kaavio 3). Olemme koonneet tähän vastauksia kootusti siten, ettei toistoa tulisi kovin paljon, koska samansuuntaisia vastauksia oli paljon. Kuitenkin tarkoitus oli saada vastauksista esille tärkeimmät seikat ja kaikki erilaiset näkemykset. Vastaukset olivat mm. seuraavanlaisia:

”Lapsen vireystila ja motivaatio huomioiden tehdään eskaritehtävä.”

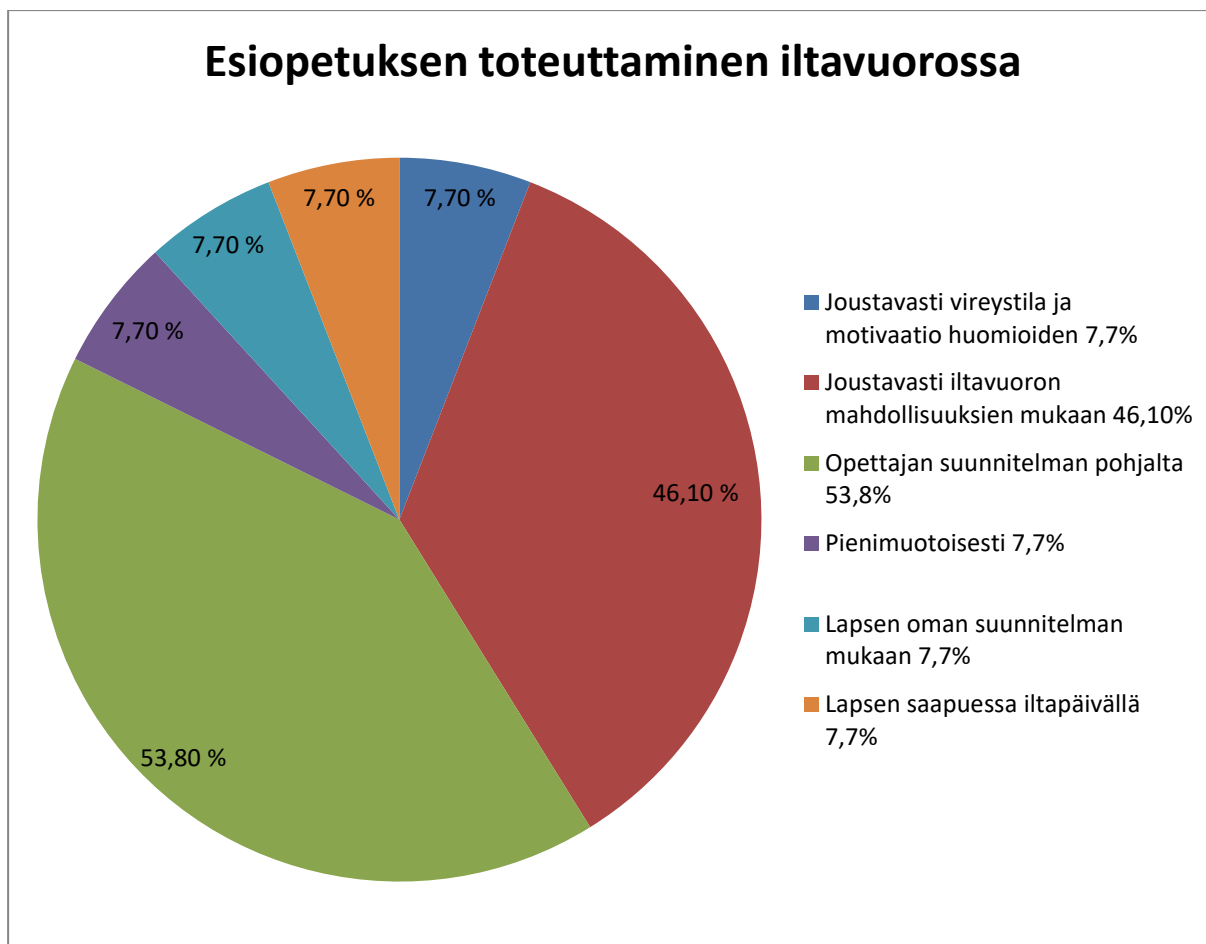
”Mahdollisuuksien mukaan tehdään samoja tehtäviä kuin eskariaikana. Toiminta toteutetaan joustavasti, mikäli iltavuoron tilanne niin sallii. Iltahoidossa on muitakin lapsia, joten täysin saman sisältöistä esiopetusta ei pysty järjestämään kuin esiopetusajana. Pääsääntöisesti eskarilaiset ovat iltapäivällä eskariaikaan paikalla, joten osallistuvat toimintaan samaan aikaan muun esiopetusryhmän kanssa.”

”Iltavuorolaisen esiopetusta toteuttaa työvuorossa kulloinkin oleva kasvattaja. Eskariopettaja suunnittelee toiminnan, jonka pohjalta se toteutetaan mahdollisuuksien mukaan illalla, ellei eskarilainen ole ollut iltapäivällä eskarissa.”

”Yksikössä on oma suunnitelma yhdelle ainoalle vuoroeskarille, lapsi usein osan aikaa yksin hoidossa, joten esiopetusta toteutetaan silloin.”

”Talomme on iso yksikkö ja meillä on paljon vuorohoidossa eskarilaisia kolmessa eri esiopetusryhmässä. Siten myös iltavuoroissa on usein useampia eskarilaisia. Iltavuorossa vuorohoidon työntekijä, yleensä lastenhoitaja, ohjaa opettajan suunnitelman pohjalta eskarin toimintaa mahdollisuuksien mukaan. Pyrimme tekemään vastaavat asiat iltaisin, mitä toiset ovat tehneet aiemmin päivällä.”

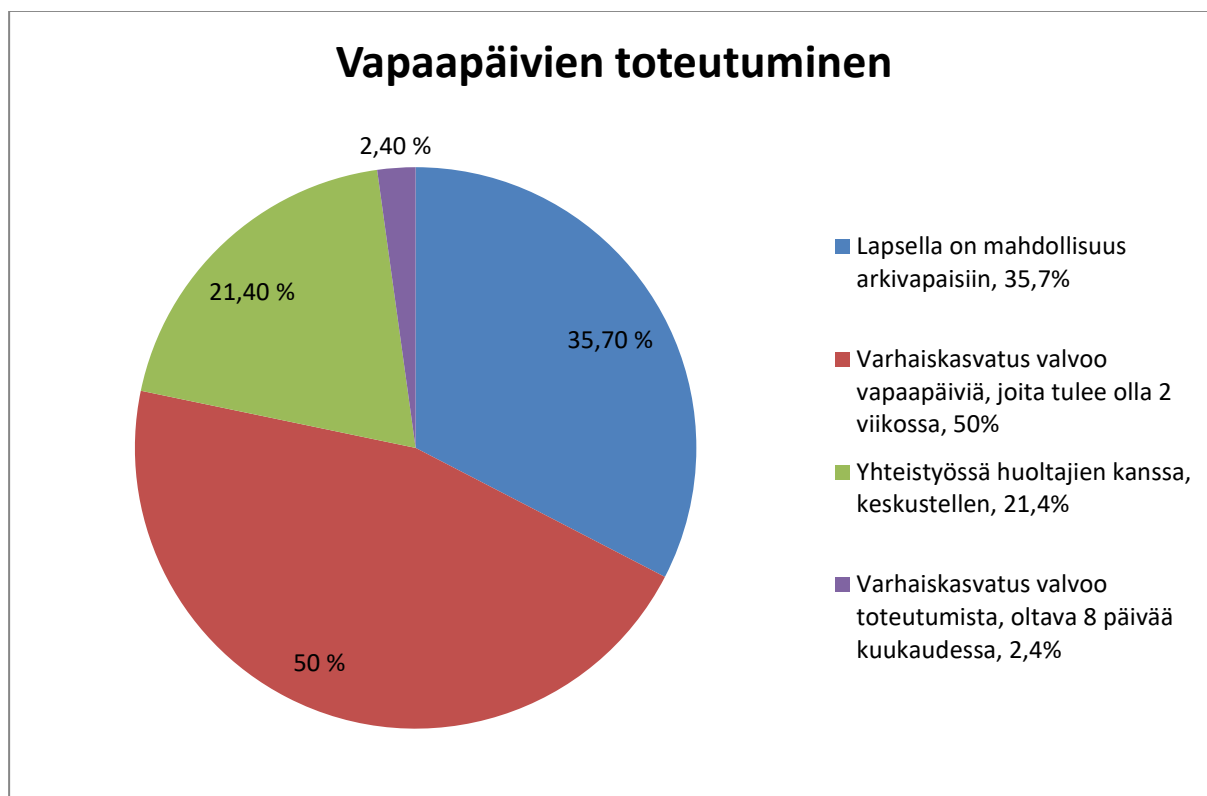
Vastauksista ilmenee toteuttamiskäytäntöjen olevan joustavia. Esiopetusta toteuttaa varhaiskasvatuksen opettajan suunnitelman pohjalta kulloinkin työvuorossa oleva kasvattaja. Esiopetus on väistämättä usein pienimuotoisempaa kuin päiväryhmässä, sillä paikalla on myös toisia lapsia ja henkilökuntaa vähemmän. Iltaisin on myös mahdollista huomioida lapsen vireystilaa ja motivaatiota sekä hyödyntää niitä toiminnan tekemisen ajankohtaa valitessa. Tuloksista voidaan päätellä iltaisin tapahtuvan esiopetuksen olevan joustavaa opettajan suunnitelman pohjalta tapahtuvaa toimintaa.

Kaavio 3 Esiopetuksen toteutuminen iltavuorossa.

Keräsimme vastaajilta myös kokemuksia ja ajatuksia siitä, miten lapsen viikoittaisista vapaapäivistä huolehditaan. Lapsen on yleensä mahdollista olla pois esiopetuksesta arkena, jos on tarve ja näissä tapauksissa lapselle saa anoa vapaata. Jos lapsi on ollut viikonloppuna varhaiskasvatuksessa, hänellä onkin hyvä olla ainakin yksi vapaapäivä viikolla. Joissakin yksiköissä sääntönä on, että kalenteriviikon aikana lapsella tulisi olla kaksi kokonaista vapaapäivää. Toisaalla taas liikkumavaraa on enemmän, kunhan lapsella on kalenterikuukauden aikana 8 vapaapäivää. Lasten hoitopäivien määrää tarkkaillaan varhaiskasvatuksen toimesta ja tarvittaessa vanhempien kanssa keskustellaan vapaapäivien järjestämisestä. Lisäksi seurataan, ettei lapselle tuli liian pitkiä pätkiä ilman vapaita, esim. keskiviikosta seuraavan viikon perjantaihin. Huoltajia on ohjeistettu siihen, että lapsella täytyy olla tietty määrä vapaapäivää viikossa. Perhe saa itse päättää lapsen vapaapäivät, mutta yleensä ne toteutetaan maanantaina tai perjantaina. Toisinaan suositellaan osallistumaan pelkkään esiopetukseen, mikäli varsinaista hoidontarvetta ei kyseisenä päivänä lapsella muutoin olisi. Suurimmalla osalla lapsista on vapaapäiviä ilman sen suurempia neuvotteluita

vanhempien kanssa, eikä ole ollut tarvetta puuttua lasten vapaapäiviin, niiden puuttumiseen tai hoitopäivien pituuksiin. Eräs vastaaja toteaaakin, että onneksi vanhemmat ymmärtävät vapaapäivien ja lapsen levon tärkeyden pääasiassa itsekin. Luokittelimme kyselyn vastaukset vapaapäivien toteutumisesta neljään ryhmään, jotka kuvataan kaaviossa 4.

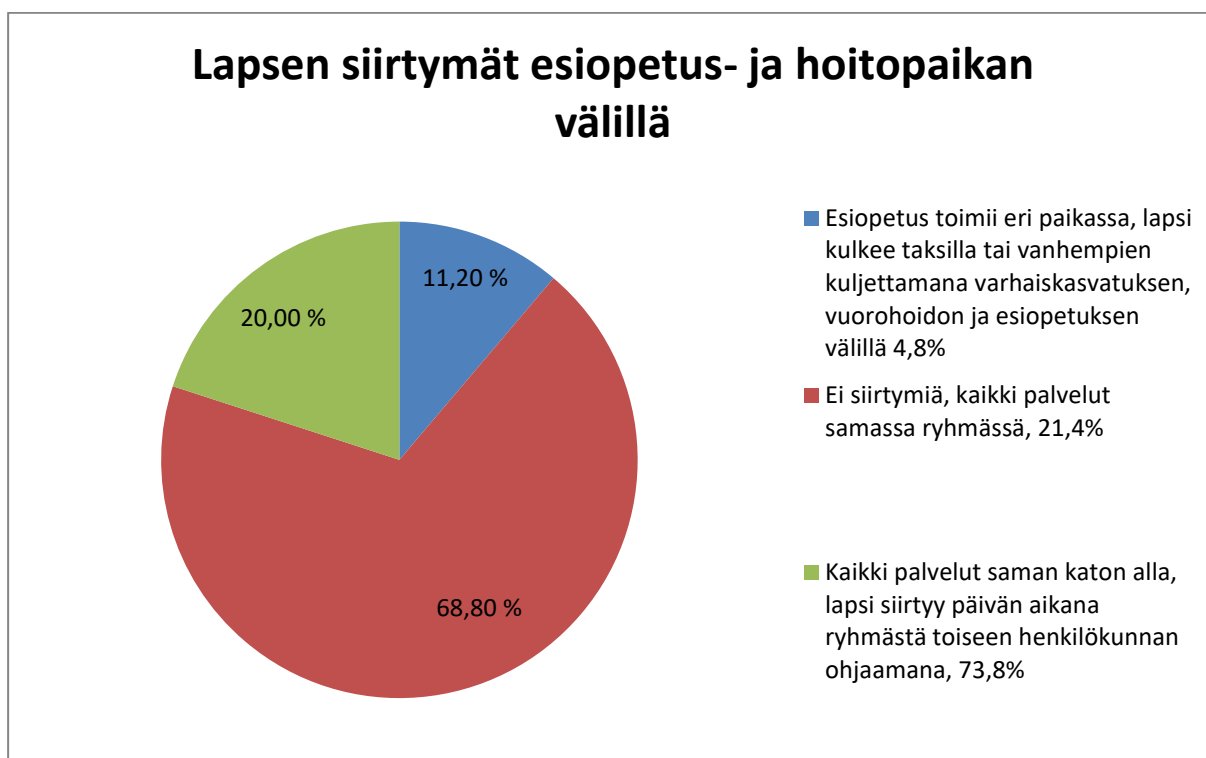
Kaavio 4. Vapaapäivien toteutuminen

4.2 Lapsen vireystilan huomioiminen vuorohoidon esiopetuksessa

Kuten jo aiemmin mainittu, vuorohoidossa lapsen päivähoitopäivä saattaa olla usein jopa 10 tuntiseksi tai tätäkin pidemmäksi. Lapselle jää hänen valveaikaajastaan varsin vähän yhteistä aikaa vanhemman kanssa. Lisäksi lapsen arjessa on monia erillisiä kohtaamisia eri hoitajien kanssa ja usein jopa eri hoitopaikkoja. Tämä kaikki luo lapsen arkeen epäsäännöllisyyttä ja stressiä. Lapsen vireystilaa on siis erittäin tärkeä huomioida esiopetusta järjestettäessä. (Murto 2017, 26–29; Opetushallitus 2022, 19; Ruusila 2017, 13.)

Kyselyn vastausten mukaan on huomattu, että ainakin osa lapsista on selkeästi levottomia, väsyneitä ja kuormittuneita vaihtuvien vuorojen, aikaisten aamujen ja iltavuorojen takia. Lasten vireystilasta on pyritty huolehtimaan erilaisin keinoin. Joillakin paikkakunnilla lapsen hoito ja esiopetus on pyritty järjestämään hänen omalla kotialueellaan ja näin pyritään

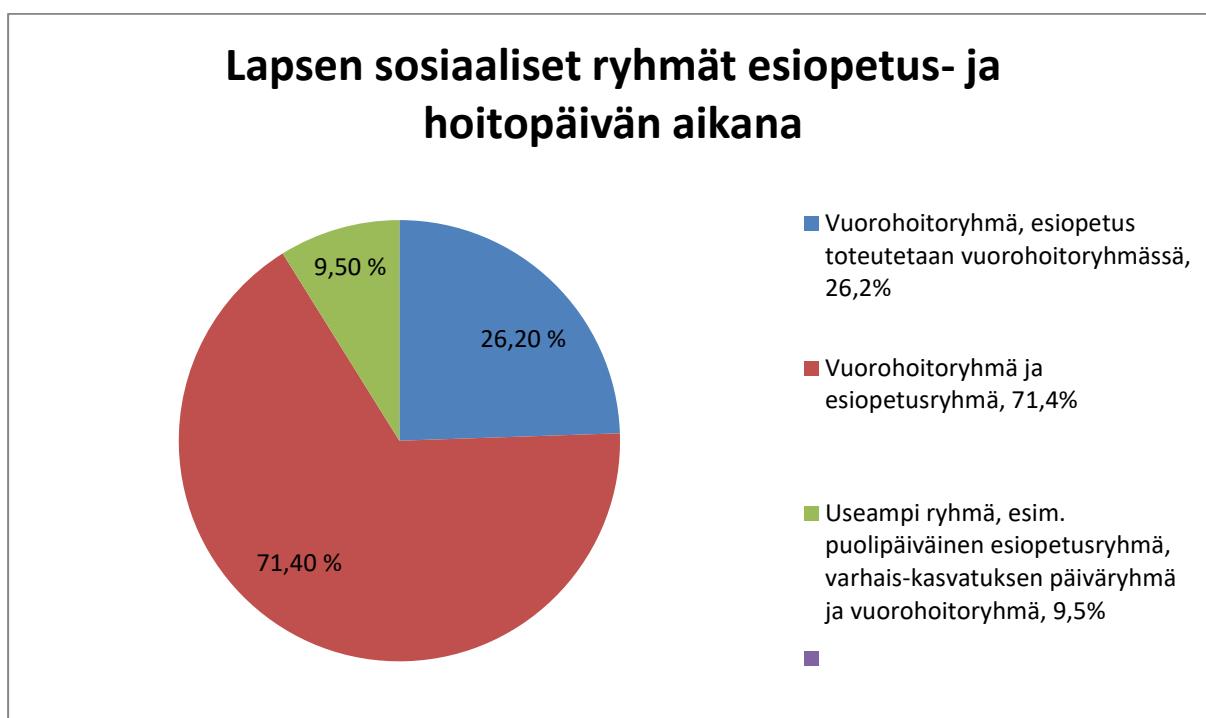
välttämään turhaa paikasta toiseen siirtymistä ja sen tuomaa kuormitusta. Suurin osa kyselyyn vastanneista (68,8 %) kertoo, että kaikki palvelut löytyvät saman katon alla, lapsi siirtyy päivän aikana vain ryhmästä toiseen henkilökunnan ohjaamana. Vastausten mukaan vain harva lapsi (11,2 %) joutuu siirtymään taksin tai vanhempien kyydillä esiopetusyksikön ja vuorohoitoyksikön välillä. 20 % vastanneista kertoo, että lapsen päivään ei sisälly lainkaan siirtymiä, vaan kaikki palvelut ovat samassa ryhmässä. Positiivista on huomata tuloksista, että suurin osa lapsista (88,8 %) saa olla samassa talossa koko esiopetus- ja hoitopäivän ajan. Edelleen kuitenkin siirtymiä yksiköiden välillä osalla lapsista on.

Kaavio 5 Lapsen siirtymät esiopetus- ja hoitopaikan välillä.

Siirtymien lisäksi sosiaalisten suhteiden vaihtelevuus rasittavat lapsen jaksamista. Osa vastaajista on myös huomannut, että tämän huomioiminen ja vuorovaikutussuhteiden pysyvyyden takaaminen mahdollisimman vakaana ovat tärkeitä seikkoja toimintaa suunniteltaessa. (Kaavio 6.) Osa vastaajista on kokenut haastavaksi suunnitella toimintaa esiopetusryhmässä, jossa osa lapsista on vuorohoidossa ja tämän vuoksi vaihtelevammin paikalla. Erityisesti tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevien, vuorohoitoa vaativien lasten esiopetustoiminnan suunnittelu vaatii enemmän aikaa ja työtä opettajalta, jotta heille saataisiin turvattu yhtä laadukas esiopetus kuin päiväryhmien lapsille. Isommista päiväkodeissa on mahdollisuus koota vuorohoidon sisälle oma esiopetusryhmänsä ja näin useampi vastaaja

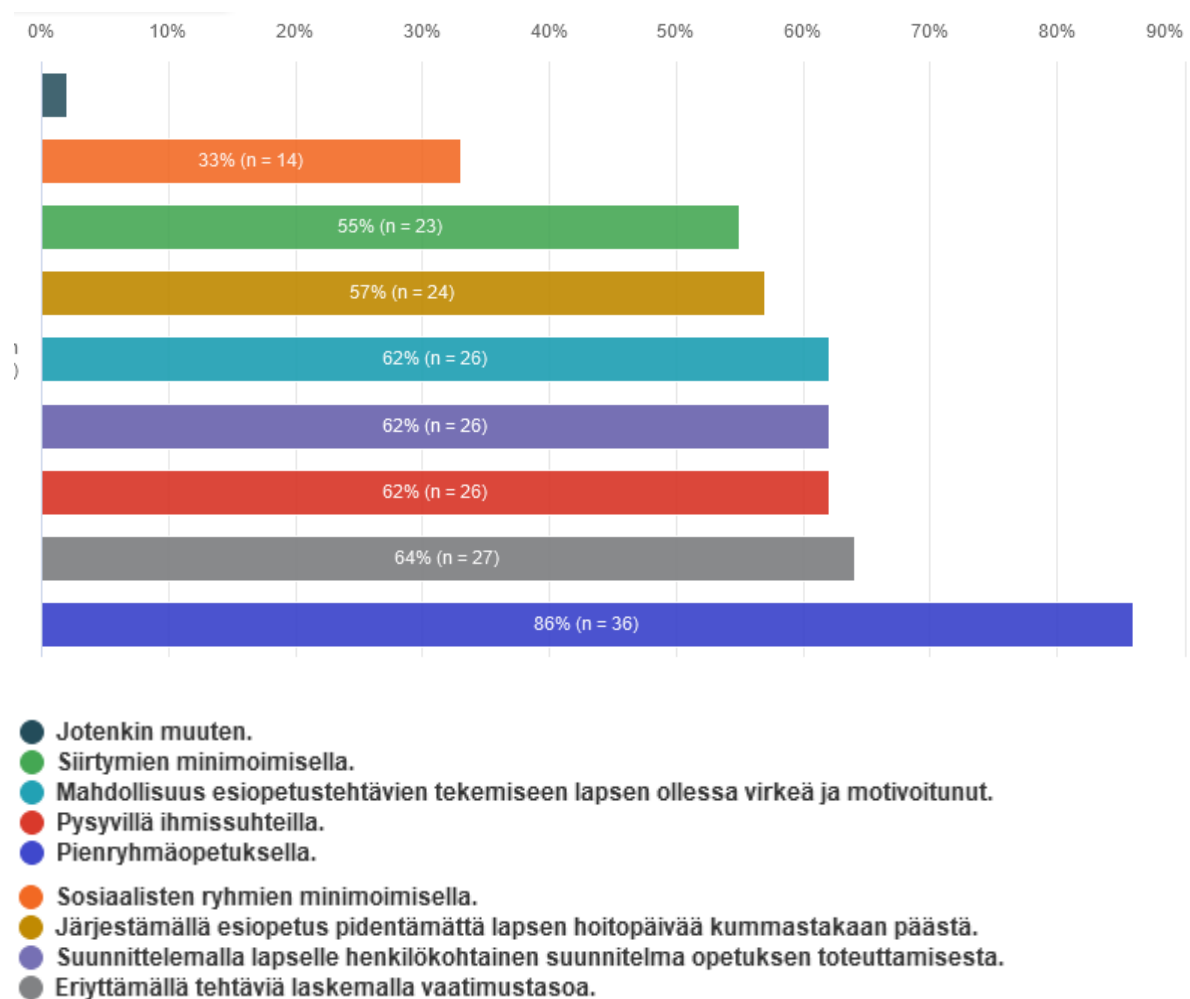
kertoikin, että omassa yksikössä on toimittu tai tullaan jatkossa toimimaan. Osassa päiväkodeista esiopetus tapahtuu päivän aikana esiopetusryhmässä ja vuorohoito on ainoastaan täydentävää varhaiskasvatusta vuorohoitoa tarvitseville. Näissä ryhmissä virallinen esikoulutoiminta järjestetään aamupäivällä ja iltahoitoa tarvitsevat lapset saapuvat paikalle iltapäivällä, jolloin heille järjestetään vastaavaa toimintaa. Iltapäivän esiopetus on kuitenkin erään vastaajan mukaan vapaamuotoisempaa kuin aamueskari ja tehtäviä tehdään sopivassa välissä leikkien lomassa.

Kaavio 6. Lapsen sosiaalisten ryhmien määrät päivän aikana.

Kysyimme tutkimuksessamme myös, miten lapsen jaksamista ja vireystilaa tuetaan ja huomioidaan esiopetuksessa (Kaavio 7.). Suurin osa vastanneista (85,7 %) kertoi, että ryhmässä hyödynnetään pienryhmäopetusta. Tehtävien eriyttämistä ja vaatimustason laskemista hyödynsi myös moni vastaaja (64,3 %). Myös pysyvät ihmissuhteet ja esiopetustehtävien tekemisen mahdollistaminen lapsen ollessa virkeä ja motivoitunut, nähtiin molemmat tärkeinä jaksamista ja vireystilaa tukevana tekijänä. (molemmat 61,9 %). Hieman yli puolet vastaajista (57,1 %) koki, että lapsen jaksamista tuki esiopetuksen järjestäminen siten, ettei lapsen hoitopäivää pidennetä kummastakaan päästä yhtään enempää kuin on pakko. Vastaajista kolmasosa (33,3 %) koki tärkeäksi lapsen jaksamisen kannalta sosiaalisten

ryhmien minimoimisen ja vähän yli puolet vastaajista (54,8 %) siirtymien minimoimisen. Se, että lapselle on tehty henkilökohtainen suunnitelma opetuksen toteuttamisesta, koettiin myös suurimmassa osassa vastauksia (61,9 %) tärkeäksi. Yksi vastaajista lisäsi vastausvaihtoehtoihin (Jotenkin muuten) liikunnan, ulkoilun, lepo hetken, rentoutuksen sekä monipuolisen ja yksilöllisen toiminnan. Tuloksista ilmenee, että keinoja lapsen vireystilan huomioimiselle on monia ja niitä käytetään aktiivisesti ja monipuolisesti.

Kaavio 7. Lapsen vireystilan huomioimisen keinoja vuorohoidon esiopetuksessa.

5 Pohdinta

5.1 Johtopäätökset

Tutkimuksemme kohteena olivat varhaiskasvatyüksiköt. Tutkimuksen ulkopuolelle jäivät alakoulujen esiopetuyüksiköt, vaikka niissäkin saattaa vielä vuorohoidon lapsia olla. Tutkimuksemme tulos on samansuuntainen kuin Kauppisen ja Alasuutarin tutkimuksenkin. Opetuksen suunnittelemisesta vastaa varhaiskasvatuksen opettaja, toteuttamisessa mukaan astuvat myös varhaiskasvatuksen hoitajat. Tämä on loogista ajatellen vuorohoidon työn luonnetta. Opettajia on vähemmän vuorohoitoyüksikön henkilöstöstä, jolloin vastuu toiminnan toteuttamisesta on toisinaan myös hoitajilla. Esiopetusta järjestetään arkipäivisin, aamupäivällä ja iltpäivällä sekä osassa esiopetus järjestyy joustavasti lapsen hoitopäivien aikana (44 %). Esiopetus järjestyy joustavasti lasta kuunnellen ja hänen tarpeistaan lähtien. Mitä tulee Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntoon perusteettoman pitkistä esiopetus- ja hoitopäivistä, näyttäisi siltä, että niitä ei tämän tutkimuksen valossa ole. Kunnissa on lähdeTTY hienosti kehittämään vuorohoidon esiopetusta lapsen etua ajatellen. Lasten pitkiin päiviin on haettu ratkaisuja toteuttamalla esiopetusta hoitopäivän sisällä, jolloin lapselle jää aikaa olla yhdessä vanhempien kanssa.

Tutkimustulokset antavat kuvaa siitä, että vuorohoidon lapsen vireystilaa huomioidaan monipuolisesti ja herkällä korvalla. Lapsen vireystilaa huomioidaan toiminnassa monin eri keinoin (Kaavio 7). Lapsen viikoittaisista vapaista huolehditaan hyvin antamalla lapselle arkivapaita (kaavio 4), mikä tukee lapsen jaksamista. Myös siirtymiä (kaavio 5) ja sosiaalisia ryhmiä (kaavio 6) on lapsen päivässä vähän palvelujen usein sijaitessa saman katon alla. Vain 9,5 % vastaajista kertoo lapsella olevan useampia sosiaalisia ryhmiä päivän aikana. Vuorohoidon vaihtuvat sosiaaliset ryhmät ja aikuiset rasittavat jo itsessään lasta, joten on tärkeää myös minimoida sosiaaliset ryhmät sekä kontaktit päivän aikana. Kuten Kauppisen ja Alasuutarin tutkimuksessakin ilmenee, on tärkeää huolehtia lapsen fyysisestä hyvinvoinnista. Lapsen fyysinen hyvinvointi ja mielekäs tekeminen edesauttavat motivoitumiseen esiopetustehtäviin. Eräs vastaaja kuvasi lapsille annettavan lepo hetken esiopetusaikana, minkä tärkeys hänen mielestään ehkä jopa korostuu vuorohoidon lapsella. Varsinaisesti mitään uusia keinoja lapsen vireystilan huomioimiselle ei tullut esille omassa tutkimuksessamme verrattuna Kauppisen ja Alasuutarin tutkimukseen. Vaikka käytäntöjä on monia, tulokset osoittavat jokaisen kunnan suunnitelleen omille lapsille sopivat käytännöt.

Tämä tulee ilmi esimerkiksi siinä, että eräs vastaajista kertoi arkivapaiden merkityksen esille nostamisen ja niiden suunnittelemisen lapsen henkilökohtaisen esiopetussuunnitelman laatimisessa.

5.2 Metodinen arviointi

Tutkimusta pyritään yleensä tekemään mahdollisimman luotettavasti ja virheettömästi. Kuitenkin jokainen tutkimus sisältää jonkin verran tekijöitä, joista saattaa johtua vaihtelevuutta ja poikkeavuuksia tutkimuksen tuloksissa. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan lisätä tarkalla selostuksella tutkimuksen eri vaiheista ja siitä, miten aineistoa on missäkin tutkimuksen vaiheessa tuotettu. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan mitata muun muassa sen mukaan, mitkä ovat sen reliabiliteetti eli mittatulosten toistettavuus sekä validius eli pätevyys. (Hirsjärvi ym. 2009, 231–232.) Reliabiliteettiä voidaan tutkia esimerkiksi siten, että tutkimusta toistettaessa vastaukset ovat mahdollisimman lähellä toisiaan. Näin ollen sama tulos voidaan saada, vaikka vastaaja tai vastaustilanne on eri kuin alkuperäisessä tutkimustilanteessa. Myös kvalitatiivisen tutkimuksen tulosten mittareita pystytään arvioimaan erilaisten menetelmien avulla. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.)

Tämän tutkimuksen reliabiliteetti on melko hyvä, vaikka täysin samoja vastauksia ei mitenkään pystytä takaamaan tutkimusta toistettaessa. Kyselyn pohjalta saimme kuitenkin varsin samansuuntaisia vastauksia, vaikka vastaajat olivatkin täysin eri puolilta Suomea ja erilaisista yksiköistä. Oli mielenkiintoista huomata, että vastaukset säilyivät prosentuaalisesti varsin samankaltaisina verrattaessa vastauksia yhdeksän saadun vastauksen ja 42:n saadun vastauksen välillä.

Tutkimuksen validius tarkoittaa sitä, miten hyvin tutkimusmenetelmän avulla onnistutaan mittaamaan juuri sitä, mitä on tarkoitus tutkia. Toisinaan tutkimusta tehdessä käy valitettavasti niin, että vastaaja ymmärtää kyselyssä kysytyn kysymyksen eri tavoin kuin tutkimuksen tekijä on sen tarkoittanut, mutta tutkimuksen tekijä kuitenkin jumiutuu alkuperäiseen ajatukseensa niin, ettei näe asian kokonaisuutta ja tutkimusta ei voida näin ollen pitää päteväenä ja tuloksia tosina. Tämän vuoksi on tärkeää miettiä tarkkaan, mitä halutaan tutkia ja miten kysymykset tutkimuksessa asetellaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 231–232.)

Tutkimuksen validiutta voidaan pyrkiä lisäämään useamman eri menetelmän käyttämisellä. Tällaista menetelmien yhteiskäyttöä voidaan kutsua triangulaatioksi. Voidaan puhua myös metodien yhdistämisestä tai monimetodisesta lähestymistavasta, jossa erityisesti laadullista ja määrällistä tutkimusta voidaan yhdistellä. Tässä tutkimuksessa hyödynsimme hieman kvalitatiivisia, avoimia kysymyksiä pääasiassa kvantitatiivisessa tutkimuksessamme. Tämän avulla halusimme avartaa näkemystämme aiheesta entisestään ja välttää jumiutumasta jo meille ennalta muodostuneisiin näkemyksiin aiheesta. Tutkijatriangulaation ajatuksen mukaan taas tutkimuksen aineistokeruuseen, sekä sen analysointiin ja tulkitsemiseen osallistuu useampi tekijä, mikä myös meidän tutkimuksessamme on parityöskentelyn ansiosta pienimuotoisesti hyödynnetty. (Hirsjärvi ym. 2009, 233.)

Tässä tutkimuksessa onnistuimme saamaan vastauksia juuri niihin kysymyksiin, joita olimme tutkimassa. Monivalintakysymyksemme olivat selkeitä ja niihin vastaaminen pyrittiin tekemään mahdollisimman yksinkertaiseksi. Kysymysten asettelu ei kuitenkaan ohjannut vastaajaa suuntaan eikä toiseen, mikä lisäsi tutkimuksen luotettavuutta. Avoimet kysymykset toivat tutkimuksessamme esille juuri niitä seikkoja, joita yritimme saada esille. Myös näkemyksemme siitä, että yksiköiden välillä on varsin huomattavia eroja toteuttaa esiopetusta, vahvistui tutkimuksen aikana.

Esiopetuksen käytäntöjä juuri esiopetuksen näkökulmasta on tutkittu varsin vähän. Tutkimuksessamme pääsimme tekemään vasta pienen pintaraapaisun aiheeseen. Vaikka tutkimus, tarkoituksensa mukaisesti, auttoi meitä näkemään erilaisia näkökulmia ja lähestymistapoja aiheeseen, heräsi meille myös ideoita, miten aihetta voisi jatkossa vielä lähestyä. HavaitSIMME tutkimuksessamme, että vuorohoidossa olevan lapsen esiopetus voi olla huomattavankin paljon vapaamuotoisempaa kuin päiväryhmässä opetusta saavalla lapsella. Olisi mielenkiintoista selvittää, miten näiden vuorohoidon lasten kohdalla voidaan taata yhtäläiset taitojen osaamiset esikoulun päätyttyä kuin verrokeillaan. Toki myös lasten yksilölliset ominaisuudet vaikuttavat itsessään taitojen oppimiseen, mutta miten pystyttäisiin takaamaan, ettei vuorohoidon ja päiväryhmässä toimineen esikoululaisen taidoissa olisi valtavan suuria eroja? Ja millä keinoilla esiopetus pidetään laadukkaana sen ollessa samalla vapaamuotoisempaa ja lapsen tarpeita kuuntelevaa? Olisi hyvä miettiä myös sitä, että pystytäänkö tätä oppimista varmistamaan jollakin keinoin ja millä keinoin.

Lähteet

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettupainos. Hämeenlinna. Kariston Kirjapaino Oy
- Kauppinen, A. & Alasuutari, M. 2018. Esiopetusvuoden palvelukokonaisuudet lasten hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. *Journal of Early Childhood Education Research*, 7 (1), 147-169. Tulostettu 9.10.2022. https://www.finna.fi/Record/jyx.123456789_59823
- Murto, M. 2017. Esiopetus vuorohoidossa. Jyväskylän yliopisto: Kasvatustieteiden laitos, pro gradu – tutkielma. Tulostettu 9.10.2022. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/53079/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201702211499.pdf>
- Ojanen, T., Ritmala, M., Sivén, T., Vihunen R. & Vilén M. 2013. Lapsen aika. 12.–15. painos, Sanoma Pro Oy
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Esiopetuksesta velvoittavaa. Luettu 9.10.2022. <https://okm.fi/-/esiopetuksesta-velvoittavaa-1-8-alkaen>
- Opetushallitus, 2014. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Tampere: Suomen yliopistopaino oy. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf. Viitattu 9.10.2022.
- Opetushallitus 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Turenki: Hansaprint oy. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_0.pdf
- Perusopetuslaki, 1998. 21.8.1998/628. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>. Viitattu 9.10.2022.
- Ruusila, K. 2017. Velvoittava esiopetus vuorohoidossa. Esikoulunopettajien kokemuksia vuorohoitopäiväkodeissa Pirkanmaalla. Tampereen ammattikorkeakoulu: Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/132377/Ruusila_Katja.pdf;jsessionid=963FE7033B561D4FB0604B6060A36982?sequence=2.
- Salonen, E. Lapsen hyvinvoinnin tukeminen – luento. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/vuorohoito>. Viitattu 9.10.2022.
- Salonen, E. Vuorohoidon haasteet ja hyvät puolet – luento. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/vuorohoito>. Viitattu 9.10.2022.
- Tahkokallio, K. 2003. Mitä tehdä levottomille lapsille. WS Bookwell Oy.
- Tietoarkisto. Tunnisteellisuus ja anonymisointi. Viitattu 30.10.2022. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/tunnisteellisuus-ja-anonymisointi/>

Tompuri, M. 2013. Tenavat tasapainoon. Näin autat lasta säätelemään vireyttä ja kuormitusta. PS-kustannus

Varhaiskasvatuslaki 2018. 13.7.2018/540.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>. Viitattu 9.10.2022.

Liitteet

LIITE 1.: Kysymykset 1/4

ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMISEN KÄYTÄNTÖJÄ VUOROHOIDOSSA

Tämän kyselyn tavoitteena on selvittää millä käytännöillä esiopetusta järjestetään vuorohoidon lapsille? Tutkimme myös, miten vuorohoidon esiopetusikäisen lapsen viireystilaa huomioidaan esiopetuksessa? Kyselyyn vastaamiseen menee aikaa noin 10 minuuttia. Vastauksesi on täysin anonyymi. Kiitos vastauksestasi!

Aluksi kartoitamme esiopetuksen järjestämisen käytäntöjä.

- 1) Toimitko tällä hetkellä esiopetusryhmässä, missä on vuorohoidon lapsia?
  - a. Kyllä
  - b. En

- 2) Milloin esiopetusta järjestetään? (Voit valita useamman vaihtoehdon.)
  - a. Maanantaista perjantaihin aamupäivällä
  - b. Maanantaista perjantaihin iltapäivällä
  - c. Maanantaista perjantaihin illalla
  - d. Lauantaisin
  - e. Sunnuntaisin
  - f. Joustavasti muun toiminnan ohessa lapsen hoitoaikojen mukaan.

- 3) Kuka vastaa esiopetuksen toiminnan suunnittelemisesta?
  - a. Esiopetusryhmän oma varhaiskasvatuksen opettaja.
  - b. Vuorohoidon työvuorossa oleva varhaiskasvatuksen opettaja.
  - c. Joku muu, kuka?

- 4) Kuka vastaa esiopetuksen suunnitellun toiminnan toteuttamisesta arki-aamupäivisin ja -iltapäivisin?
  - a. Esiopetusryhmän oma varhaiskasvatuksen opettaja
  - b. Vuorohoidon työvuorossa oleva varhaiskasvatuksen opettaja

LIITE 1.: Kysymykset 2/4

- c. Esiopetusryhmän oma varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
  - d. Vuorohoidon työvuorossa oleva varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
  - e. Joku muu, kuka?
- 5) Kuka vastaa esiopetuksen suunnitellun toiminnan toteuttamisesta iltaisin?
- a. Vuorohoidon työvuorossa oleva varhaiskasvatuksen opettaja.
  - b. Esiopetusryhmän oma varhaiskasvatuksen opettaja.
  - c. Vuorohoidon työvuorossa oleva Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
  - d. Joku muu, kuka? (Siirrytään kohtaan 6)
  - e. Esiopetusta ei järjestetä iltaisin.
- 6) Miten toteutetaan iltavuorolaisen esiopetus?
- 7) Kuka vastaa esiopetuksen suunnitellun toiminnan toteutuksesta viikonloppuisin?
- a. Esiopetusryhmän oma varhaiskasvatuksen opettaja
  - b. Vuorohoidon työvuorossa oleva varhaiskasvatuksen opettaja
  - c. Esiopetusryhmän oma Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
  - d. Esiopetusryhmän oma Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
  - e. Joku muu, kuka? (Siirrytään kohtaan 8)
  - f. Esiopetusta ei järjestetä viikonloppuisin
- 8) Miten esiopetusta toteutetaan viikonloppuisin?

Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan vuoroa tarvitsevan esiopetusikäisen lapsen vireystilaan on kiinnitettävä tavallista enemmän huomiota. Esiopetus ei saa aiheuttaa hankalia siirtymiä eikä pidentää kohtuuttomasti lapsen päiväkodissa viettämää aikaa. Esiopetus on järjestettävä lapsen edun mukaisesti, niin ettei se rasita lasta kohtuuttomasti. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015) Seuraavilla kysymyksillä kartoitamme lapsen vireystilan huomioon ottamista.

LIITE 1.: Kysymykset 3/4

- 9) Miten huolehditaan lapsen viikoittaisista vapaapäivistä?
- 10) Kuinka monessa sosiaalisessa ryhmässä lapsi on hoito- ja esikoulupäivänsä aikana?
- Yhdessä (vuorohoitoryhmä).
  - Kahdessa (esim. vuorohoitoryhmä ja esiopetusryhmä).
  - Useammassa (esim. puolipäiväisessä esiopetusryhmässä, varhaiskasvatuksen päiväryhmässä ja vuorohoitoryhmässä).
- 11) Millaisia siirtymiä lapsella on varhaiskasvatuksen, vuorohoidon ja esiopetuksen välillä?
- Esiopetus toimii eri paikassa, lapsi kulkee taksilla tai vanhempien kuljettamana varhaiskasvatuksen, vuorohoidon ja esiopetuksen välillä.
  - Kaikki palvelut saman katon alla, lapsi siirtyy päivän aikana ryhmästä toiseen henkilökunnan ohjaamana.
  - Ei siirtymiä, kaikki palvelut samassa ryhmässä.
  - Jotain muuta? (Siirrytään kohtaan 12)
- 12) Millaisia siirtymiä lapselle muodostuu?
- 13) Miten lapsen jaksamista ja vireystilaa tuetaan ja huomioidaan esiopetuksessa? (Voit valita useamman vaihtoehdon.)
- Mahdollisuus esiopetustehtävien tekemiseen lapsen ollessa virkeä ja motivoitunut.
  - Eriyttämällä tehtäviä laskemalla vaatimustasoa
  - Suunnittelemalla lapselle henkilökohtainen suunnitelma opetuksen toteuttamisesta
  - Järjestämällä esiopetus pidentämättä lapsen hoitopäivää kummastakaan päästä
  - Pysyvillä ihmissuhteilla

LIITE 1.: Kysymykset 4/4

- f. Siirtymien minimoimisella
- g. Pienryhmäopetuksella
- h. Sosiaalisten ryhmien minimoimisella
- i. Jotenkin muuten? (Siirytään kohtaan 14)

14) Miten lapsen jaksamista ja vireystilaa tuetaan ja huomioidaan esiopetuksessa?

15) Onko jotain vielä mielessä vuorohoidon esiopetuksen toteuttamiseen tai lapsen vireystilan huomioimiseen liittyen, mitä haluaisit kertoa?

LIITE 2.: Saatekirje

Saatekirje

Hyvä varhaiskasvatuksen ammattilainen, joka työskentelet vuorohoidon esiopetuksessa!

Olemme kaksi Turun avoimessa yliopistossa varhaiskasvatustieteen aineopintoja suorittavaa opiskelijaa. Suoritamme parhaillaan proseminaaria ja tehtävänämmä on toteuttaa tutkimus, jonka suoritamme verkkokyselyn muodossa.

Esiopetusta ohjaava Perusopetuslaki on velvoittanut kuntia järjestämään esiopetusta kunnassa asuville esiopetusikäisille lapsille 1.8.2015 lähtien. Tämän lisäksi osa lapsista tarvitsee myös täydentävää vuorohoitoa. On monia tapoja yhdistää nämä kaksi ja pyrkiä samalla takaamaan lapselle mahdollisimman hyvä arki. Kyselyn avulla haluammekin saada selville, miten esiopetusta järjestetään vuorohoidon lapsille eri yksiköissä.

Toivottavasti löydät pienen hetken vastata kyselyymme. Vastaamiseen menee vain muutama minuutti. Osa kysymyksistä on monivalintakysymyksiä, joihin voit valita sopivimman vastauksen valmiista vastausvaihtoehdoista, osaan taas toivomme saavamme edes lyhyen kirjallisen vastauksen. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja tapahtuu anonyymisti. Vastauksista ei voi päätellä henkilöllisyyttäsi ja ne käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimusaineisto kerätään ainoastaan tätä tutkimustyötä varten ja hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Toivomme vastauksia 10.05.2023mennessä.

Kyselyyn pääset vastaamaan seuraavasta linkistä:

<https://link.webropol.com/s/esiopsvuoro>

Suuri kiitos osallistumisestasi!

Ystävällisin terveisin: Piia Haarala ja Kaisu Saario

LIITE 3: Tietosuojailmoitus 1/3

1. Rekisterin nimi	Esiopetus vuorohoidossa
2. Rekisterinpitäjä	Piia Haarala Kaisu Saario
3. Vastuuhenkilön yhteystiedot	Piia Haarala Sipontie 256 23800 Laitila piia.haarala@outlook.com Kaisu Saario Vanha Turuntie 185 27320 Ihode kaisu.saario@gmail.com
4. Tietosuojavastaavan yhteystiedot	DPO@utu.fi +358 29 450 4361
5. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja käsittelyn oikeusperuste	Kyselyssä kerätään tietoja esiopetuksen järjestämisestä lapsille, jotka ovat varhaiskasvatuksen vuorohoidossa. Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisena käsittelyperusteena on ☒ käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten (yleinen etu 6 art. 1 a-kohta) ☐ rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojen käsittelyyn (suostumus 6 art. 1 e-kohta) ☐ muu mikä _____
6. Käsiteltävät henkilötietoryhmät	Rekisteriin talletetaan rekisteröidystä seuraavia tietoja Seutukunta
7. Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät.	<i>Jos henkilötietojen käsittelyssä käytetään ulkopuolista palveluntarjoajaa, nimeä se tähän. Muussa tapauksessa poista tämä ohjeteksti painamalla välilyöntiä.</i>

8. Tiedot tietojen siirrosta kolmansiin maihin	Henkilötietoja ei luovuteta EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle. <i>Jos henkilötietoja luovutetaan ETA:n ulkopuolelle, ota yhteys lakiyksikköön legal@utu.i ja merkitse tähän käytettävät suojatoimet. Jos ei luovuteta, poista tämä teksti painamalla välilyöntiä.</i>
9. Henkilötietojen säilyttämisaika tai sen määrittämisen kriteerit	Kyselyyn vastataan anonymisti, joten aineistoon ei jää suoria henkilötietoja. Aineisto tuhoetaan tutkimuksen päättyessä, viimeistään 08/2023.
10. Rekisteröidyn oikeudet	<p>Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää tietojensa oikaisemista tai poistamista taikka käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tai historiallisessa tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää tai vaikeuttaa käsittelyä.</p> <p>Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle. Yhteyshenkilö rekisteröidyn oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvissä asioissa on Turun yliopiston tietosuojavastaava, yhteystiedot ilmoituksen alussa.:</p>
11. Tiedot siitä, mistä henkilötiedot on saatu	Tiedot kerätään nettikyselyllä.
12. Tiedot automaattisen päätöksenteon ml. profiloinnin olemassaolosta	Tietoja ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon tai profiloinnin tekemiseen.

Itsearviointi

Päädyimme tekemään proseminarityön parityöskentelynä. Tunsimme toisiamme jo vähän entuudestaan työelämän kautta ja olimme kiinnostuneita samasta aiheesta. Selkeä vahvuutemme tässä työskentelyssä on ollut mutkattomasti toiminut yhteistyö ja samankaltaiset tavoitteet. Myös motivaatiotasomme kohtasivat ja työnjako järjestyi varsin helposti. Kumpikin meistä on hyödyntänyt omia vahvuuksiaan. Mielestämme työemme on varsin hyvä ja yhteneväinen kokonaisuus, vaikka olemme kirjoittaneet tekstiä erikseen. Saimme myös aikaan tilannetta kartoittavan tutkimuksen, joka vastasi mielestämme tarkoitustaan juuri niin hyvin, kuin toivoimme.

Suurimmaksi ongelmaksi työssämme osoittautui tarpeeksi ison vastaajajoukon löytäminen. Otantamme oli aluksi auttamattoman pieni ja saimmekin ehdotuksia, että vaihtaisimme tutkimuksemme hieman pienempimuotoiseen haastattelututkimukseen. Emme kuitenkaan halunneet tehdä tätä muutosta, koska tarkoituksenamme oli jo alusta alkaen kartoittaa tilannetta eri yksiköissä ja saada samalla avoimien kysymysten avulla avarrettua omaa ajatustamme esiopetuksen järjestämisestä vuorohoidossa. Opponoinnin jälkeen motivaatiomme laski selvästi hetkellisesti, mutta emme silti luovuttaneet. Päätimme siis jatkaa työtä kerätäksemme lisää vastauksia ja lopulta saimme kaipaamamme joukon kasaan.

Opponointi oli mielenkiintoista, vaikkakin oli hieman hankala irtaantua omasta tutkimuksesta täysin toiseen aiheeseen. Opiskeluoppaasta löytyvien, ohjaavien kysymysten avulla opponointi oli kuitenkin melko helppoa. Oman haasteensa toi opponoinnissa se, että opponoitavamme suunnitelma oli todella paljon kesken siinä vaiheessa, kun opponointia oli tarkoitus tehdä. Toki pystyimme antamaan hänelle ideoita, miten jatkaa työtänsä ja esittämään kysymyksiä, joiden avulla hänen oli mahdollisesti helpompi saada työtään eteenpäin. Opponentilta saimme vastaavasti tukea ja ideoita oman työemme työstämiseen. Teimme jonkin verran yhteistyötä opponenttimme kanssa sähköpostitse ja työskentely tällä tavoin oli toimivaa.

Ohjausta ja apua proseminarin työstämiseen oli hyvin tarjolla Moodlen kautta ja tarvittaessa ohjaavalta opettajalta oli helppo kysyä ohjeita. Pienryhmäohjaushetket olivat varsin avartavia ja hyödyllisiä, koska ne auttoivat näkemään työssämme puolia, joita emme itse olleet osanneet vielä miettiä. Kaikki palaute on aina kotiinpäin ja tervetullutta!